

Brussel, 12.11.2025
COM(2025) 786 final

Ontwerp van gezamenlijke verklaring

“Europa voor cultuur, cultuur voor Europa”

Ontwerp van gezamenlijke verklaring

“Europa voor cultuur, cultuur voor Europa”

Preamble

Overwegende hetgeen volgt:

A. Europa is een continent met een schat aan kunst, cultuur en creativiteit en een rijk cultureel en historisch erfgoed. De culturele diversiteit en vitaliteit van Europa, gevoed door de excellentie van zijn kunstenaars en professionals, zijn van fundamenteel belang voor de waarden en identiteit van de EU. Zij dragen bij tot een Europees gevoel van verbondenheid en een gedeelde Europese identiteit en versterken de democratie.

B. De culturele en creatieve sectoren en industrieën zijn dynamische economische sectoren. Zij vormen een strategische hulpbron voor het concurrentievermogen en de cohesie van Europa, leiden tot economische groei en positieve overloopeffecten tussen sectoren en geografische gebieden, scheppen gekwalificeerde banen en wakkeren de creatieve en innovatieve voorsprong van de EU aan.

C. Cultuur en cultureel erfgoed liggen ten grondslag aan de kernwaarden waarop de EU is gegrondvest — eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten (artikel 2 VEU) — en belichamen het motto “in verscheidenheid verenigd”. De overkoepelende doelstelling van de EU op het gebied van cultuur bestaat erin haar rijke verscheidenheid van cultuur en taal te eerbiedigen en te bevorderen, de instandhouding en de ontwikkeling van het Europese culturele erfgoed te waarborgen en de samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen (artikel 3 VEU, artikel 167 VWEU).

D. Cultuur en cultureel erfgoed creëren ruimte om zich een wenselijke toekomst voor te stellen en zijn van vitaal belang voor de Europese levenswijze. Zij bieden een platform voor publieke dialoog, verenigen gemeenschappen, verrijken levens, brengen cohesie in onze samenlevingen en zijn een belangrijke drijvende kracht achter het externe optreden van de EU. De EU kan haar culturele troeven benutten om veerkracht op te bouwen en vrede en democratie te bevorderen en een inspiratiebron vormen voor innovatieve oplossingen die bijdragen tot duurzame ontwikkeling.

E. Cultuur is een strategische hulpbron voor de EU om het hoofd te bieden aan de huidige urgente uitdagingen, zoals geopolitieke en geo-economische spanningen, opwarming van de aarde en aantasting van het milieu, sociale en economische ongelijkheden, snelle technologische veranderingen, demografische verschuivingen en een crisis op het gebied van de geestelijke gezondheid. Tegelijkertijd staan de culturele en creatieve sectoren en industrieën voor hun eigen uitdagingen en daarvoor zijn gerichte steun en doortastende maatregelen nodig.

F. Deze verklaring bevat een strategische langetermijnvisie om cultuur centraal te stellen in de Europese identiteit, waarbij het belang van cultuur voor individuen, gemeenschappen en de EU wordt benadrukt en culturele rechten en beginselen worden versterkt.

G. Door de ondersteunende rol van de EU op het gebied van cultuur te erkennen bevestigt deze verklaring de gedeelde politieke toezeggingen en verantwoordelijkheden van het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie — binnen hun respectieve bevoegdheden en met volledige inachtneming van het EU-recht — op basis van de hoofdlijnen die zijn uiteengezet in het cultuurkompas voor Europa van de Commissie van 2025.

Gezamenlijke verklaring “Europa voor cultuur, cultuur voor Europa”

0. Wij streven ernaar cultuur te bevorderen en te positioneren als zowel een bron van eenheid, democratie, excellentie en concurrentievermogen in Europa als een ontvanger daarvan. Daarom verbinden wij ons ertoe:

- de rol te versterken van de Europese Unie als mondiale culturele macht en dynamisch brandpunt van creativiteit, waar iedereen vrij cultuur kan creëren en eraan kan deelnemen — een rol die culturele rechten handhaaft en burgers en creatieve professionals sterker maakt;
- ervoor te zorgen dat cultuur een drijvende kracht blijft achter de sociaal-economische en territoriale structuur van Europa, waarbij de intrinsieke, sociale, maatschappelijke en economische waarde en het transformerende potentieel van cultuur worden erkend;
- maatregelen te bevorderen om wereldwijd mensen mondiger te maken, ze te helpen gedijen en ze in staat te stellen om te innoveren en concurrerend te zijn;
- de rol van cultuur te erkennen als een publiek goed dat bijdraagt tot de veerkracht en duurzame groei van de EU.

In overeenstemming met deze toezeggingen en de vier hoofdlijnen van het cultuurkompas voor Europa verklaren wij dat wij de volgende beginselen voor het cultuurbeleid in Europa omarmen.

1. De **vrijheid van artistieke expressie** en de vrijheid om te creëren zijn de fundamenteën van cultuur en spelen een onmisbare rol bij het bevorderen van democratische samenlevingen en het hooghouden van de Europese waarden.

Wij verbinden ons ertoe:

- de vrijheid van artistieke expressie en de eerbiediging van de waarden van de EU als hoeksteen van de democratie en de grondrechten in de Europese Unie te waarborgen;
- kunstenaars en professionals uit de cultuursector te beschermen tegen censuur, intimidatie en ongeoorloofde inmenging;
- de onafhankelijkheid van culturele instellingen te beschermen.

2. De **verscheidenheid van cultuur en taal** zijn fundamentele waarden waarop de EU is gegrondvest. Wij verbinden ons ertoe:

- de rijke verscheidenheid van cultuur en taal van de Europese Unie en haar culturele soevereiniteit te ondersteunen, te vieren en te waarborgen;
- de culturele inhoud die in Europa tot stand wordt gebracht in zijn volle diversiteit te bevorderen, met name online, en nieuwe technologieën te benutten om de zichtbaarheid en vindbaarheid van deze inhoud te waarborgen.

3. **Toegang tot cultuur** is een fundamentele pijler van democratische en inclusieve samenlevingen. Wij verbinden ons ertoe:

- de inclusieve toegang tot, de participatie in en het genot en de voordelen van cultuur en cultureel erfgoed voor iedereen, met name voor jongere generaties, te vergroten;
- bijzondere aandacht te besteden aan de culturele rechten van personen met een handicap, gemarginaliseerde en kansarme groepen en mensen die in plattelands-, afgelegen of achtergestelde gebieden wonen, met inbegrip van gebieden die risico lopen op ontvolking of met sociaal-economische uitdagingen worden geconfronteerd;
- de culturele infrastructuur in heel Europa uit te breiden en te verbeteren, met aandacht voor het aanpakken van sociaal-economische en territoriale ongelijkheden.

4. Iedereen heeft recht op **eerlijke, rechtvaardige, gezonde en veilige arbeidsomstandigheden**, met inbegrip van kunstenaars en professionals uit de cultuursector, die een centrale rol vervullen in onze culturele en creatieve sectoren en industrieën. Wij verbinden ons ertoe:

- een billijke beloning, adequate sociale bescherming en toegang tot de ontwikkeling van vaardigheden voor alle kunstenaars en professionals uit de cultuursector te bevorderen, hun rechten op collectieve onderhandelingen te ondersteunen en hun gezondheid en veiligheid op het werk, met inbegrip van hun geestelijke gezondheid, te bevorderen;
- de gelijkheid tussen vrouwen en mannen op het gebied van cultuur en cultureel erfgoed te bevorderen en de rechten van kunstenaars en professionals uit de cultuursector met een handicap te beschermen.

5. **Jongeren** zijn van cruciaal belang om de toekomst en het gevarieerde culturele landschap van Europa vorm te geven. Wij verbinden ons ertoe:

- de vertegenwoordiging en participatie van jongeren in structuren voor cultureel bestuur te bevorderen om hun stem te versterken in besluitvormingsprocessen die hen aangaan;
- jonge en opkomende kunstenaars te ondersteunen en hun bijdrage aan de cultuur en het erfgoed van Europa te erkennen.

6. De synergie tussen **cultuur, kunst en onderwijs** is van fundamenteel belang voor de ontwikkeling en de welvaart van de toekomstige samenlevingen. Wij verbinden ons ertoe:

- kunstonderwijs voor iedereen in formeel, niet-formeel en informeel onderwijs, met inbegrip van een leven lang leren, te bevorderen;
- de STEAM-benadering (wetenschap, technologie, engineering, kunst en wiskunde) en interdisciplinaire en transdisciplinaire synergieën tussen cultuur, kunst, wetenschap en technologie, te ondersteunen.

7. Er is gebleken dat culturele betrokkenheid positieve gevolgen heeft voor **de gezondheid en het welzijn** van individuen en gemeenschappen. Wij verbinden ons ertoe:

- via ons beleid de positieve gevolgen van cultuur en deelname aan cultuur op gezondheid en welzijn te bevorderen;
- beste praktijken en innovatieve benaderingen tussen sectoren uit te wisselen.

8. Het gebruik, de ontwikkeling en het beheer van **artificiële-intelligentiesystemen** (AI-systemen) moeten de menselijke creativiteit bevorderen door middel van een eerlijke, mensgerichte en op rechten gebaseerde aanpak. Hierbij is het noodzakelijk: de culturele rechten, toegankelijkheid, inclusiviteit en culturele diversiteit te eerbiedigen; de vindbaarheid van Europese, nationale en lokale inhoud te ontwikkelen en bevorderen; het concurrentievermogen te bevorderen; digitale kloven tegen te gaan, en digitale inclusie te bevorderen. Wij verbinden ons ertoe:

- menselijke creatie en de Europese digitale soevereiniteit op cultuur en taalgebied te bevorderen en ethische risico's van vooroordelen en culturele homogenisering aan te pakken;
- de intellectuele-eigendomsrechten te beschermen door de gevolgen van AI voor de beloning van makers aan te pakken en tegelijkertijd innovatie te omarmen;

- de gevolgen van AI voor banen te monitoren en te beperken en de culturele en creatieve sectoren en industrieën te ondersteunen bij de aanpassing aan technologische veranderingen en de verwerving van digitale vaardigheden;
- het gebruik van AI te bevorderen als hulpmiddel om culturele en creatieve professionals te ondersteunen en de culturele en creatieve sectoren en industrieën in staat te stellen de door deze technologieën geboden kansen te benutten.

9. **Cultureel erfgoed** verbindt ons verleden met onze toekomst. Het is een symbool van eenheid in verscheidenheid en een hoeksteen van onze identiteit, democratie en veerkracht. Wij verbinden ons ertoe:

- het rijke natuurlijke en culturele erfgoed van Europa — zowel materieel als immaterieel — te beschermen, te waarborgen en te bevorderen en daarbij gebruik te maken van digitale technologieën om het behoud, de toegang en de innovatie ervan te bevorderen;
- het bewustzijn, het onderzoek en de capaciteitsopbouw, en het gebruik en de interoperabiliteit van databanken en digitale technologieën te vergroten om het hoofd te bieden aan de dreiging van illegale handel in cultuurgooederen en andere daarmee verband houdende misdrijven en tegelijkertijd de internationale samenwerking tussen alle relevante professionals, met name op het gebied van erfgoed, rechtshandhaving of douane, te bevorderen;
- intergenerationele uitwisseling te bevorderen om de overdracht van cultureel erfgoed en kennis van ouderen naar jongeren te verzekeren.

10. Cultuur en cultureel erfgoed bevorderen de **regionale en territoriale ontwikkeling, veerkracht, sociale cohesie en convergentie** tussen de Europese regio's. Zij moeten ook worden beschermd in tijden van crisis, onder meer tegen risico's zoals de gevolgen van klimaatverandering. Wij verbinden ons ertoe:

- het potentieel van cultuur en cultureel erfgoed te benutten, in synergie met andere domeinen, om alle gebieden aantrekkelijker te maken en territoriale uitdagingen aan te pakken, met inbegrip van het tegengaan van demografische achteruitgang, met name in perifere, landelijke, afgelegen en achtergestelde gebieden, met inbegrip van ultraperifere gebieden van de EU;
- duurzaam cultureel toerisme te bevorderen, met respect voor cultureel erfgoed, landschappen en gemeenschapspraktijken, en bij te dragen tot regionale en lokale ontwikkeling;
- de samenwerking op het gebied van crisisparaatheid te versterken en cultuur en cultureel erfgoed te integreren in veiligheids- en crisisparaatheidsplanning, crisis- en risicobeheer, wederopbouw na crises, herstel en processen voor vredesopbouw.

11. Cultuur, met inbegrip van cultureel erfgoed, is van cruciaal belang voor de **overgang naar milieuduurzaamheid**, aangezien zij vormgeven aan waarden, gedragingen en praktijken die aan milieuverantwoorde ontwikkeling ten grondslag liggen. Wij verbinden ons ertoe:

- het belang van cultuur te benadrukken in de beleidsrespons op ecologische uitdagingen door architectuur, ontwerp, bescherming van erfgoed en landschapsbeheer die gericht zijn op kwaliteit, innovatie, inclusie en excellentie, te bevorderen en door het gebruik van praktische vergroeningsinstrumenten aan te moedigen en actoren op het gebied van cultuur en erfgoed in staat te stellen het voortouw te nemen en narratieven te veranderen in samenwerking met gemeenschappen.

12. Om de ambities van deze verklaring na te streven en de transversale effecten van cultuur volledig te benutten, moet cultuur in het interne en externe beleid van de EU worden

bevorderd, moet worden geïnvesteerd in de culturele en creatieve sectoren en industrieën en moet de vooruitgang worden gemonitord. Wij verbinden ons ertoe:

- **voortdurende specifieke financiering** voor de culturele en creatieve sectoren en industrieën te ondersteunen en innovatieve en alternatieve financieringswijzen op alle bestuursniveaus te bevorderen;
- cultuur te **integreren in relevante strategieën, beleidsmaatregelen** en acties en de bijbehorende financieringsinstrumenten;
- een nauwe **dialogoog met relevante belanghebbenden** te onderhouden;
- deze verklaring te bevorderen in de **betrekkingen van de EU met internationale organisaties en partnerlanden** — binnen de respectieve rollen en bevoegdheden van de ondertekenaars — en onze partnerschappen te verankeren in de waarden van wederkerigheid en langetermijnbetrokkenheid;
- initiatieven ter verbetering van de beschikbaarheid van degelijke en vergelijkbare gegevens over cultuur te bevorderen om de ontwikkeling van empirisch onderbouwd cultuurbeleid te ondersteunen;
- de vooruitgang op de gebieden waarop deze verklaring betrekking heeft, te evalueren.
